

25. In het Spoor van Irene

De vrouw is in de tuin aan het werk. Als de eerste druppels vallen, haast ze zich het huis in om meteen daarna weer naar buiten te komen. Ze roept ons iets toe, wenkt ons. We begrijpen dat we onze fietsen onder een dichtbebladerde boom kunnen zetten en dat we naar binnen moeten komen, om te schuilen voor de regen. De kleine bungalow staat midden op een enorm grasveld. Aan de straatkant is in het gazon een perkje gemaakt met een moestuintje en tegen een struik aan zie ik een nis met een Mariabeeld, een inmiddels vertrouwd gezicht hier op het platteland. Het geheel is tot in de puntjes verzorgd. Net als bij vele van de huizen die we onderweg zien, is er ook bij dit huis kwistig gebruik gemaakt van kunststof materialen. De buitenkant is deels bedekt met witte plastic schroten en ook de kozijnen zijn van kunststof. Een muur die van veraf een stenen muur lijkt, blijkt een voorzetwandje te zijn met een baksteenmotief. Gevelbekleding per strekkende meter. Marie en haar man George schudden ons de hand en nodigen ons uit te gaan zitten. Met z'n allen vinden we een plek in de woonkamer, om de tafel. De kleine, sober ingerichte ruimte is meteen vol met ons groepje van vier erbij. Het voelt huiselijk en vertrouwd, en tegelijkertijd bijzonder. Het gastvrije echtpaar biedt ons niet alleen een schuilplaats, maar ook een bescheiden inkijkje in hun wereld van alledag. Onopvallend, maar tegelijkertijd niet te missen.

Marie babbelt er lustig op los, alleen ... ze is niet te verstaan. Haar Frans is volstrekt onbegrijpelijk. Het Canadese Frans heeft zich op een geheel eigen manier ontwikkeld, los van het Frans van Frankrijk. Het is een zwaar dialect, waarin, althans voor ons, weinig overeenkomsten met het Franse Frans te herkennen zijn. Of ligt dat deels ook aan Marie? Met geen mogelijkheid snappen we waar ze het over heeft, ze praat snel en met een opvallend hoge, piepende stem. Na iedere zin vraag ik of ze het nog een keer kan herhalen. Ik vraag haar om langzaam te praten. 'Oui, oui', knikt ze toegeeflijk terwijl ze energiek heen en weer beweegt in haar houten schommelstoel, om vervolgens op hetzelfde rappe tempo onverstaanbare door te piepen. Ik stel vervolgens wat vragen aan George omdat zijn Frans beter te begrijpen is. Maar George is niet zo'n prater. Hij verlaat zich graag op Marie en houdt zijn vriendelijke blik het liefst wat afgewend, gericht op de vaalgroene ruiten van het plastic tafelkleed. We komen aan de weet dat zij beiden - vijftigers schat ik zo - nog nooit in het amper honderd kilometer verderop liggende Montréal geweest zijn. Ze zijn hier op het platteland geboren en hebben geen stad nodig. Tevreden mensen. Om niet te veel te hoeven luisteren naar Marie krijg ik de neiging steeds het woord te nemen om zo het gesprek gaande te houden. Ik vertel uitgebreid over onze fietstocht en over Nederland. Ik stel voor de hand liggende vragen om het gesprek enigszins te sturen. Maar mijn gesprekstof raakt op. Hulpzoekend kijk ik om me heen. Marie maakt dankbaar gebruik van de stilte om een heel nieuw verhaal af te steken, over Joost mag het weten wat voor onderwerp. George knikt zijn vrouw bemoedigend toe. Mijn drie reisgenoten zijn afgehaakt en zitten een beetje glazig voor zich uit te staren. Ik begin me ongemakkelijk te voelen. De situatie begint op mijn lachspieren te werken. Ten langen leste ga ik over tot het bestuderen van de opvallende doppen die onder de stoelpoten zijn bevestigd om het zeil op de vloer niet te beschadigen. Ze lijken op opengeknipte tennisballen. Het regent nog, maar het wordt tijd dat we weer opstappen.

Het onbegrijpelijke Frans vergezelt ons nog vele dagen, net als de regen. We bevinden ons in de Maritimes, in waterrijk gebied. Heel Oost Canada ademt water. Op onze tocht door

Québec, New Brunswick en Nova Scotia volgen we eerst de Saint Lawrence rivier en daarna de Saint John's rivier. Verder treffen we een bonte aaneenschakeling aan van meren, baaien, havens, strandjes, vissersdorpen, schepen, boten, vuurtorens en eilanden, alle in de ban van de elementen, de getijden en de oceaan. Een beetje hemelwater hoort er gewoon bij. Irene is minder gewoon en al helemaal niet welkom. De televisie toont al dagen beelden van de verwoestingen die deze orkaan heeft aangericht langs de oostkust van de Verenigde Staten. Het is nog even de vraag in welke richting ze zal wegtrekken, of Oost Canada de dans zal ontspringen.

De regen die ons vandaag vergezelt doet nog geenszins aan een orkaan denken maar vergt wel wat improvisatie. Op de camping zoeken we 's avonds onze toevlucht in het washok, tussen de wasmachines. Er staan geen stoelen, maar we vinden ieder een plekje om te hangen. Voor ons is het een prima plek om een paar uur te vertoeven, bij gebrek aan een recreatieruimte, bar of terras. Het is zitten in het washok, of een hele lange avond in ons tentje liggen. Bij het geluid van draaiende machines houdt ieder van ons zichzelf zwijgzaam bezig, met lezen, schrijven of het bestuderen van de route. *'You seem to have a great time!'*, een Amerikaanse medekampeerder komt het washok binnen, verscholen onder een paraplu, een wasmand onder de arm. Hij monstert onze invasie en de regenspullen die we uitgehangen hebben. Zijn ongetwijfeld enigszins cynisch bedoelde opmerking gaat gepaard met een meewarige blik waarin ook wat afkeuring te lezen valt.

Een renner haalt ons in. Hij is ons achterna gereden om ons te waarschuwen. We moeten een schuilplaats gaan zoeken en beslist niet gaan kamperen vanavond. Irene komt eraan. Een staartje, maar toch. Het natuurgeweld heeft eerder de steden Montréal en Québec ontwricht. De verwachting is dat de orkaan tegen de middag bij ons zal aankomen. Het wordt spannend. Het is al laat in de ochtend en highway 138 is geen makkelijke weg. Heel hoog zijn de heuvels niet, maximaal 750 meter, maar steil genoeg. Bovendien dwingen wegwerkzaamheden ons om over papperig zand te fietsen waar we diep in weg zakken. Gelukkig loopt Irene op haar weg een paar uur vertraging op en bereiken we Baie-Saint-Paul zonder kleerscheuren. Vanachter het raam van een comfortabel appartement zien we hoe het stadje triest en troosteloos wordt in de greep van het noodweer. Hoge bomen bieden ruisend en krakend weerstand aan de aanzwellende wind. Soms tevergeefs. De goten van de steile straat voor ons appartement doen verwoede pogingen al het water af te voeren, maar moeten zich tenslotte over geven. Langzaam wordt het asfalt aan het zicht onttrokken door snelstromend water, waarin afgerukte takken weerloos worden meegevoerd.

De ochtend ziet eruit als de donkere schaduw van Irene. Windstoten spelen met de troosteloze grauwsliuier en de ijzige regendruppels. Volgens de berichten op de televisie bevindt *Ouragan* Irene zelf zich inmiddels al ergens boven de oceaan. We besluiten het er op te wagen en kiezen voor highway 362, een rustige, oude kustweg. Gehuld in de inmiddels vertrouwde regenpakken banen we ons een weg door de somberheid, langs de rivierkust. De Saint Lawrence rivier is hier zo breed, de overkant is niet te zien. Het lijkt eerder een grimmige zee, een zee die haar kilte en witgerande golfslag bedekt en vermengt met de asgrijze lucht. Omgewaaide bomen en afgebroken takken markeren Irene's nietsontziende spoor. Hier en daar wordt aan de weg of elektriciteitsmasten gewerkt. In Éboulements willen we koffie drinken, maar helaas, de stroom is hier uitgevallen, net als in de overige plaatsen die we aandoen. Iedereen zit in het donker en in de kou, lijdzaam te wachten totdat de onderhoudsploegen hun klussen geklaard hebben. We fietsen verder langs hoopjes gruis en stenen die van de hellingen afgespoeld zijn, langs stroompjes die voorzichtig klaterend hun

tijdelijke weg proberen te zoeken langs de rotswanden. Het hoge water in de vele slootjes vindt driftig zijn weg, groezelig bruin vermengd met schuimend grijs. Ingestorte beddingen of walkanten worden hier en daar al gestut met zandzakken en andere tijdelijke dammen. Enkele ramptoeristen rijden stapvoets om zich vanachter het glas te vergapen aan de abnormale omgeving. Ze rijden met camera's in de aanslag.

Niet alleen de gevolgen van Irene hebben onze aandacht, ook de hellingen die zich aandienen vergen de nodige concentratie. Highway 362 staat bekend om de fraaie vergezichten over de rotsachtige rivierkust, de idyllische dorpjes met dito baaien en stranden, maar ook om de abnormale stijgingen. Een waar klimfestijn. We komen moeizaam vooruit. In het dorpje Saint Iren  e is het raak. Meestal kan ik in dergelijke klimmetjes nog net blijven zitten, dit stukje – omhoog het dorp uit - is te steil. Terwijl ik een verwoede maar vergeefse poging doe, verliest mijn voorwiel grip en kom ik dwars op de weg te staan. Er blijft voor mij en ook voor mijn reisgenoten, geen andere keuze dan de fiets een stuk omhoog te duwen. Ons fietsgroepje is veranderd in een duwploeg die zich stap voor stap omhoog werkt. Een kleine colonne, in waterdicht plastic gehuld. Een oude vrouw staat het tafereeltje met open mond vanaf de oprit van haar huis te bekijken. Ze heeft de handen in de zij en schudt woordeloos haar hoofd terwijl ze onze pogingen gadeslaat de helling te bedwingen. Boven ons, op de top van de heuvel, staan enkele lachende toeristen die hun camera's niet meer op de omgeving maar op ons gericht hebben.

Henk is het lachen dan al een tijdje vergaan. In zijn mond speelt zich een stormachtig gevecht af. Zijn kaak is dik en zwelt alsmaar verder op. De swelling gaat vergezeld van een pijnlijk dreunen. Lapmiddeltjes van de drogist helpen niet, het wordt erger. Er zit niets anders op, hij moet naar een tandarts. Een uiterst vriendelijke en behulpzame man luistert naar ons verhaal over de *'inflammation'*, de ontsteking, en regelt een afspraak met een tandarts in het eerstvolgende dorp, Riviere-du-Loup. Ik ga met Henk mee naar binnen, voor wat steun. De receptioniste staart in totale verwarring naar een van de door Henk ingevulde formulieren. Dan wenkt ze mij. 'Wat staat hier?', vraagt ze. *'Pays Bas.'* Geen reactie. *'Pays Bas, Holland, Netherlands'*, ik praat langzaam, luid en duidelijk. 'Uh?' is haar antwoord. *'L'Europe'*, probeer ik tot slot. *'Ah, oui!'* Even blijft het stil. *'Mais, c'est o  ?'* Ik ga aan mezelf twifelen.

Gewapend met antibiotica bedwingen we een paar uur later de steile heuvels van Riviere-du-Loup. Bordjes met daarop hellingspercentages van 18 procent zijn hier geen zeldzaamheid. Als ik op een top sta uit te puffen, zie ik vijftig meter onder me een vrouw op een drafje uit haar tuin gelopen komen, op weg naar Henk die nog met de beklimming bezig is. Onderweg naar hem toe roept ze: 'Stop, stop, deze heuvels zijn niet te fietsen, veel te steil. Er ligt een fietspad om het stadje heen.' 'Dat weten we', hoor ik Henk hijgend uitbrengen, 'maar we konden het niet vinden.' De zoektocht naar de tandarts en de apotheek heeft ons gedesori  nterd. Met wat aanwijzingen van de vrouw rijden we even later het *sentier cycliste* op, een oude spoorlijn, omgetoverd tot fietspad.

Langzaam verlaten we het spoor van Irene. Evenals de regenzone. Eenmaal buiten Québec, in New Brunswick, verlaten we ook geleidelijk aan het Franse taalgebied. Het Frans dat werd gekoesterd en ingezet in de strijd voor rechten en erkenning, heeft de regio ook geïsoleerd. De economische crisis doet daar nog een schepje bovenop. De crisis is de dorpjes aan te zien. Restaurants, cafés, garages en winkels zijn nauwelijks nog in bedrijf, huizen worden niet meer onderhouden of staan te koop. De leegloop wordt versneld door de aanleg van een paar grote snelwegen, zoals highway 2. De nieuwe snelweg ontziet de dorpjes maar leidt

tegelijktijd de potentiële klandizie letterlijk om het bedrijvanaanbod heen. We vragen een man die langs de weg een auto aan het slopen is of er nog een plek is waar we koffie kunnen drinken. 'Nee, geen koffie, het dorp is dood.' Als we wat doorvragen over de situatie zegt hij: 'Degeenen die weg kunnen, gaan weg. Maar we spreken geen Engels, we kunnen niet zo makkelijk elders aan de bak.'

Wij gaan weer verder. We zoeken de oude spoorlijn die gedeeltelijk overgroeid zijn weg vindt langs het water. De route heeft betere tijden gekend. Diverse keren loopt het spoor dood en moeten we terugfietsen om over de verharde weg verder te gaan. Kleine overkomelijke en grote onoverkomelijke *wash-outs*, instortingen, wisselen elkaar af. De ravage die her en der is aangericht is niet van recente datum en dus niet in schoenen van Irene te schuiven. Het is te wijten aan slecht onderhoud, aan erosie of wellicht aan een van Irene's meer of minder illustere voorgangers.

Een vreemd geluid, een schel en irritant lawaai, is langzaam naderbij gekomen. Het blijkt een fietser te zijn, een man van een jaar of vijftig. Hij komt over het spoorlijnfietspad aanrijden en stopt vlakbij het bankje waarop wij onze lunch opeten. Zijn fiets parkeert hij in de berm. Het is een uit de kluiten gewassen kinderfiets, in bonte kleuren en met een enorm stuur. De man draagt een witte bloes onder een deftig, donker ribfluwelen pak. Hij oogt uiterst serieus, niet het type man dat je op zo'n fiets zou verwachten. Hij zet zijn helm af, gaat even naast zijn fiets zitten en loopt daarna op een paar informatieborden toe. De herrie loopt niet met hem mee, die komt bij de fiets vandaan. Op het fietsstuur is namelijk een groot gevaarte bevestigd, een soort doos van doorschijnend plastic met veel zilver, een roze rand en gekleurde flikkerlichtjes, helemaal blingbling. We blijken te luisteren naar een radio, naar een Franstalige zender. Het blikken geluid zoekt krakend en piepend zijn weg door de stilte. Ik kijk mijn ogen uit en ondanks het kabaal word ik vrolijk van deze man. Deze in wezen alledaagse scène kleurt de route met de schoonheid van alledag en met onbeduidende details. Er gaat iets fascinerends, iets wonderlijks van uit. Ik glimlach terwijl ik de man gadesla die zijn helm weer opzet, zijn fiets oppakt en vervolgens met al zijn herrie weer verder fietst. Onverstoorbaar en relaxt. Ik kijk hem na, lange tijd. Traag trapt hij de pedalen rond. Zonnestrallen vergezellen hem. Langzaam verdwijnt hij uit beeld. En eindelijk, eindelijk sterft ook het onverstaanbare Franse geluid weg. De zon blijft achter.

Fietsen door Québec en New Brunswick.

Canada: van Montréal (Québec) naar Halifax (Nova Scotia), deels via de Trans Canada Trail / Sentier Transcanadien. 2011.